

ประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงครอบครัว: การวิเคราะห์องค์ประกอบและความสัมพันธ์

วีรยา มีสวัสดิกุล^{1,*}, ศิริเพ็ญ ดาบเพชร²

¹นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและจิตบริการ มหาวิทยาลัยนเรศวร

²อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ประจำคณะบริหารธุรกิจเศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร
มหาวิทยาลัยนเรศวร

Received: 15 March 2022

Revised: 15 November 2022

Accepted: 15 November 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะของประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงครอบครัว และศึกษาความสัมพันธ์ของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงครอบครัวกับประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็ก กลุ่มตัวอย่างคือ พ่อหรือแม่ที่มีลูกในช่วงอายุ 6-12 ปี จำนวน 220 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจด้านประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็ก ระหว่างเดินทางท่องเที่ยวและประเภทของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงครอบครัว และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยการวิเคราะห์ไคสแควร์ (Chi-Square) ระหว่างกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงครอบครัวกับประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็ก ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบพบว่า ประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กที่ได้รับจากการท่องเที่ยวเชิงครอบครัว ประกอบด้วย การได้รับประสบการณ์ใหม่ การส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก การได้รับทักษะใหม่ๆ และการมีส่วนร่วมต่อสิ่งต่างๆ ในส่วนของประเภทกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงครอบครัว ประกอบด้วย กิจกรรมเชิงวัฒนธรรมและประเพณี กิจกรรมกึ่งผจญภัย กิจกรรมเพื่อการพักผ่อน กิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ และกิจกรรมตามจุดมุ่งหมาย กิจกรรมเหล่านี้ต่างมีความสอดคล้องกับประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กในด้านต่างๆ ที่แตกต่างกัน ผลการศึกษาดังกล่าวเป็นข้อมูลให้แก่ผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยวสำหรับครอบครัวใช้เป็นแนวทางออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ให้ประสบการณ์การเรียนรู้แก่เด็กได้อย่างอย่างเป็นรูปธรรม ในการรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงครอบครัว ประสบการณ์การเรียนรู้ กิจกรรมการท่องเที่ยว

* ผู้ประสานงานหลัก; อีเมล: weerayam63@nu.ac.th

Learning Experiences for Children through Family Tourism Activities: The Exploratory factor analysis and Relationship

Weeraya Meesawatdikul^{1,*}, Siripen Dabphet²

¹Ph.D. student, Tourism and Hospitality Management Program, Naresuan University

²Thesis Advisor, Faculty of Business , Economics and Communications,
Naresuan University

Received: 15 March 2022

Revised: 15 November 2022

Accepted: 15 November 2022

Abstract

This article aimed to study the characteristics of learning experiences for children and types of family tourism activities and to explore the relationship of family tourism activities that link to the learning experiences for children. The questionnaires were used to collect data from the samples of 220 parents with 6-12 years old children. Exploratory factor analysis was a technique to examine children learning experiences on travel and type of family tourism activities. Then, chi-square was used to explain the relationship between family tourism activities and learning experiences for children. The results revealed that characteristics of children's learning experiences from family tourism consisted of Exploration, Promoting Child Development, Gaining New Skills, and Engagement. In addition, types of family tourism activities included: Cultural Activities, Soft Adventure Activities, Leisure Activities, Learning Activities, and Purposive Activities. Moreover, these activities also offered different learning experiences for children. The results from this study can be used as a guideline for designing tourism activities that provide suitable learning experiences for children to accommodate family tourists.

Keywords: Family Tourism, Learning Experiences, Tourism Activities

* Corresponding Author; Email: weerayam63@nu.ac.th

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนในสังคมปัจจุบันที่เป็นผลมาจากภาระหน้าที่การทำงานส่งผลให้คนส่วนใหญ่ต้องการ “เวลาที่มีคุณภาพ” เพื่อสร้างความสุขให้แก่ตนเอง มอบความอบอุ่นและชดเชยเวลาที่เสียไปจากหน้าที่การทำงานให้กับสมาชิกในครอบครัว การมองหากิจกรรมเพื่อให้ทุกคนในครอบครัวได้ใช้เวลาในชีวิตประจำวันร่วมกันเพื่อความสุขและเติมเต็มความอบอุ่นในครอบครัวจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่นิยมปฏิบัติ (Daly, 2004) และการเดินทางท่องเที่ยวร่วมกับครอบครัวเป็นกิจกรรมที่ได้รับความนิยมเพราะนอกจากจะสามารถช่วยให้บุคคลหลุดพ้นจากความเครียดจากชีวิตประจำวัน ในระหว่างการท่องเที่ยวยังเป็นช่วงเวลาที่ทำให้สมาชิกในครอบครัวได้ใช้เวลาร่วมกัน ก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่แน่นแฟ้น (Schänzel and Yeoman, 2015; Shaw, 2008) ส่งผลให้การท่องเที่ยวเชิงครอบครัวมีการเติบโตอย่างรวดเร็ว สัดส่วนมากถึงร้อยละ 30 จากสัดส่วนของตลาดการเดินทางท่องเที่ยวที่มีอยู่ทั้งหมด (Schänzel, Yeoman, and Backer, 2012)

ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงครอบครัวมีหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นการเดินทางท่องเที่ยวเฉพาะครอบครัวเดี่ยวที่ประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก ไปจนถึงการเดินทางของครอบครัวขยายที่เป็นการท่องเที่ยวร่วมกับเครือญาติ เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย และญาติพี่น้อง (Schänzel and Yeoman, 2015) โดยส่วนใหญ่แล้วการท่องเที่ยวเชิงครอบครัวในปัจจุบันมักจะเป็นการท่องเที่ยวแบบครอบครัวเดี่ยว ดังที่ TripAdvisor (2014) ได้สำรวจพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยว พบว่า 9 ใน 10 ของนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวพร้อมกับครอบครัวจะเลือกเดินทางท่องเที่ยวพร้อมกับพ่อแม่ ลูก เนื่องจากมีความคล่องตัวต่อการเดินทางและสามารถตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวได้ง่ายกว่า และโดยทั่วไปเป้าหมายหลักประการหนึ่งของการท่องเที่ยวแบบครอบครัวเดี่ยว คือ การใช้โอกาสจากการเดินทางท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนในการพัฒนาการเรียนรู้ของลูก (Carr, 2011; Freysinger, 1994) สอดคล้องกับ Feuer (2009) กล่าวว่า การเดินทางท่องเที่ยวเชิงครอบครัวนั้นพ่อแม่และแม่จะมีเป้าหมายในการพัฒนาการด้านการเรียนรู้ของลูกผ่านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และประสบการณ์ที่ได้รับระหว่างการท่องเที่ยว เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ Johns and Gyimóthy (2002) พบว่า การท่องเที่ยวในสวนสนุกนั้นมีส่วนช่วยส่งเสริมการเรียนรู้แก่ลูก เนื่องจากโดยธรรมชาติของเด็กจะสามารถเรียนรู้ได้มากขึ้นหากการเรียนรู้ที่แฝงไว้ด้วยความสนุก (Puan and Zakaria, 2007)

จากข้อมูลข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงมุมมองของนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว โดยเฉพาะครอบครัวเดี่ยวที่พ่อแม่และแม่มุ่งหวังให้ลูกได้รับประสบการณ์ระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของลูก อย่างไรก็ตามจากการศึกษาพบว่า การเดินทางท่องเที่ยวของครอบครัวพ่อแม่และแม่ก็มีปัญหาในการเลือกแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จะช่วยเสริมสร้างประสบการณ์เรียนรู้ให้กับเด็ก (Byrnes, 2001) ตลอดจนแหล่งท่องเที่ยวที่รองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวก็ยังขาดความเข้าใจว่ากิจกรรมที่ให้บริการอยู่นั้นจะสามารถสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กตามที่พ่อแม่ต้องการได้อย่างไร ดังที่ Ritchie, Carr, and Cooper (2008) ตั้งข้อสังเกตว่า แหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งสร้างภาพลักษณ์เป็นแหล่งส่งเสริมประสบการณ์เรียนรู้ของเด็ก แต่กลับพบว่าเด็กไม่ได้รับประสบการณ์เหล่านั้นอย่างเต็มที่เนื่องจากผู้ประกอบการยังขาดความเข้าใจต่อประสบการณ์เรียนรู้ที่จะเติมเต็มให้แก่เด็ก มุมมองของนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวตลอดจนมุมมองของนักวิชาการที่มีความเห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวสำหรับครอบครัวควรให้ความสำคัญกับกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ช่วยสร้างเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็ก

เป็นที่มาของการวิจัยครั้งนี้ที่ต้องการศึกษาเกี่ยวกับประสบการณ์เรียนรู้ ตลอดจนประเภทกิจกรรมการท่องเที่ยวที่พ่อแม่ต้องการให้ลูกได้รับระหว่างเดินทางท่องเที่ยว เพื่อช่วยให้ผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยว

ตระหนักถึงการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สัมพันธ์กับประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กตามความคาดหวังของพ่อแม่ และในขณะเดียวกันยังเป็นข้อมูลการตัดสินใจให้แก่พ่อแม่ในการเลือกกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จะสอดคล้องกับประสบการณ์การเรียนรู้ที่ต้องการให้ลูกได้รับ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงครอบครัว
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงครอบครัวกับประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็ก

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การท่องเที่ยวเชิงครอบครัว

นักวิชาการให้คำนิยามถึง “การท่องเที่ยวเชิงครอบครัว” (Family Tourism) ในหลายแง่มุม เช่น Schänzel, Smith, and Weaver (2005) ให้ความเห็นว่าเป็นการเดินทางท่องเที่ยวของสมาชิกในครอบครัว อย่างน้อยต้องประกอบด้วยผู้ใหญ่ 1 คน และเด็ก 1 คน ใช้เวลาในการท่องเที่ยวมากกว่า 1 วัน Schänzel et al. (2012) ได้นิยามเพิ่มเติมว่า ในบางครั้งอาจมีครอบครัวแบบขยาย (เครือญาติ) ร่วมเดินทางท่องเที่ยวและร่วมทำกิจกรรมที่แตกต่างจากกิจวัตรประจำวัน และให้ความสำคัญกับความสุขช่วยฟื้นฟูร่างกายและจิตใจ และรักษาสัมพันธภาพของคนในครอบครัว (The Guardian, 2005) จากนิยามข้างต้นจะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงครอบครัวเป็นการเดินทางท่องเที่ยวร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว ประกอบด้วย พ่อ-แม่ ลูก ตลอดจนเครือญาติที่ทุกคนได้ใช้เวลาในการทำกิจกรรมที่แตกต่างจากชีวิตประจำวัน และให้ความสำคัญกับความสุขจากการเดินทางท่องเที่ยวสร้างความผ่อนคลายทั้งร่างกายและจิตใจ อีกทั้งช่วยรักษาสัมพันธภาพของสมาชิกในครอบครัวด้วย

อย่างไรก็ตาม วัตถุประสงค์การท่องเที่ยวเชิงครอบครัวของครอบครัวเดียวกับครอบครัวขยายแตกต่างกัน สำหรับครอบครัวขยายนั้นให้ความสำคัญกับสัมพันธภาพของสมาชิกในครอบครัว แต่ครอบครัวเดี่ยวมักจะให้ความสำคัญกับลูก โดยพ่อแม่มักจะใช้โอกาสจากการเดินทางท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนในการส่งเสริมประสบการณ์ด้านการเรียนรู้ของลูก เพราะการท่องเที่ยวทำให้ลูกเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ที่แตกต่างจากสิ่งแวดล้อมเดิม จึงมีส่วนสำคัญในการสร้างประสบการณ์ให้แก่ลูก (Carr, 2011; Freysinger, 1994) ดังนั้นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถนำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวและประสบการณ์ที่ช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กได้จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวได้เป็นอย่างมาก

กิจกรรมการท่องเที่ยว

กิจกรรมการท่องเที่ยว (Tourism Activities) เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว โดยเฉพาะกิจกรรมที่สามารถสร้างความสุขให้แก่เด็ก และมีส่วนเชื่อมสัมพันธภาพและความอบอุ่นของครอบครัว ที่ผ่านมา Inskeep (1991) ให้คำนิยาม “กิจกรรมการท่องเที่ยว” คือ กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวได้เข้าร่วมในแหล่งท่องเที่ยว ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้ในแง่มุมมองของการได้รับประสบการณ์จากการท่องเที่ยวของเด็ก พบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวมีส่วนสำคัญต่อการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็ก เนื่องจากในเชิงจิตวิทยาเด็กนั้นเชื่อว่าการเล่น

เป็นธรรมชาติพื้นฐานของเด็ก ยิ่งเด็กได้เล่นมากเท่าไรก็ยิ่งเพิ่มโอกาสในการพัฒนาการเรียนรู้มากขึ้น (Cullingford, 1995) ตัวอย่างลักษณะกิจกรรมของเด็กที่จะส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ดังนี้

ตารางที่ 1 ลักษณะกิจกรรมที่ส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็ก

ประเภทกิจกรรม	พัฒนาการทางการเคลื่อนไหว	พัฒนาการด้านสติปัญญา	พัฒนาการด้านสังคม	พัฒนาการด้านอารมณ์
ศิลปะและงานฝีมือ	- พัฒนาด้านประสาทสัมผัส - พัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก	- ส่งเสริมจินตนาการ	- ส่งเสริมทักษะการสื่อสาร - ส่งเสริมทักษะการทำงานร่วมกัน - ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ - ส่งเสริมให้รู้จักการแบ่งปัน	- ส่งเสริมความคิดแบบเป็นเหตุเป็นผล - ส่งเสริมให้รู้จักความต้องการของตัวเอง
การเล่นทราย	- พัฒนาให้ร่างกายแข็งแรง - พัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก	- ส่งเสริมเรียนรู้จากสิ่งรอบตัว เช่น ความหนัก ความเบา จากการตักทราย	- ส่งเสริมทักษะการสื่อสาร - ส่งเสริมให้รู้จัก - ส่งเสริมให้รู้จักการรอคอย - ส่งเสริมให้เข้าใจผู้อื่น	- ส่งเสริมให้มีอารมณ์ร่าเริง จากกิจกรรมที่ทำให้ลูกรู้สึกสนุก - ส่งเสริมทักษะการทำงานร่วมกัน
นันทนาการกลางแจ้ง	- พัฒนากล้ามเนื้อมัดใหญ่ จากการวิ่ง, การปีน, การโยน, การเตะ โดยขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่ลูกทำ - สร้างความกระฉับกระเฉง	- เรียนรู้ความสมดุลของของร่างกายจากการทรงตัว, การเคลื่อนไหว และการออกแรง	- ส่งเสริมทักษะการทำงานร่วมกัน - ส่งเสริมให้รู้จักการรอคอย	- ส่งเสริมให้มีความมั่นใจในตนเอง - ส่งเสริมให้กล้าเผชิญหน้ากับสิ่งใหม่ๆ - คลายความเครียด

ที่มา: Macintyre (2002)

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่ากิจกรรมสำหรับเด็กมีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ที่เด็กจะได้รับจากการทำกิจกรรม แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่เด็ก อย่างไรก็ตาม ประสบการณ์การเรียนรู้ที่เด็กจะได้รับขึ้นอยู่กับบริบทของแหล่งท่องเที่ยวหรือสภาพแวดล้อมในการกำหนดรูปแบบของกิจกรรมการท่องเที่ยว

ทั้งนี้ปัญหาสำคัญที่พบในแหล่งท่องเที่ยวสำหรับครอบครัวมักให้ความสำคัญกับการสร้างความสนุก และเพลิดเพลิน โดยไม่ตระหนักถึงคุณค่าประสบการณ์อื่นๆ ที่เด็กจะได้รับ ทั้งที่ความเป็นจริงแหล่งท่องเที่ยวสามารถสร้างประสบการณ์ที่หลากหลายโดยเฉพาะการได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ที่แตกต่างจากสภาพแวดล้อมเดิมสืบเนื่องจากผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีมุมมองต่อเด็กว่า “เด็กมีความสนใจต่อแหล่งท่องเที่ยวที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน เช่น สถานบันเทิง ครบวงจร มากกว่ากิจกรรมนันทนาการอื่นๆ ที่ช่วยเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์” (Cullingford, 1995) แต่อย่างไรก็ตาม ลักษณะนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวมีแรงจูงใจต่อการท่องเที่ยวที่ลึกซึ้งมากกว่าที่จะคำนึงถึงเพียง

แหล่งท่องเที่ยวที่ให้ความสะดวกสบายจากสิ่งอำนวยความสะดวกและการส่งเสริมการขาย (Obrador, 2012; Small, 2008)

ดังนั้นหากผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยวสำหรับครอบครัวทราบถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับประสบการณ์ด้านการเรียนรู้ในแต่ละด้านของเด็ก สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่พัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่เด็ก และสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของพ่อและแม่ที่ต้องการให้ลูกได้รับประสบการณ์ด้านการเรียนรู้ในระหว่างเดินทางท่องเที่ยว เป็นการยกระดับแหล่งท่องเที่ยวสำหรับครอบครัวที่นอกจากความสนุกที่เด็กได้รับจากการท่องเที่ยวยังสามารถสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่าให้แก่เด็กได้

วิธีดำเนินการวิจัย

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อศึกษาประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงครอบครัว ศึกษาโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ผลด้วยสถิติบรรยาย

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ พ่อหรือแม่ที่มีลูกอายุระหว่าง 6-12 ปี เนื่องจากเป็นช่วงวัยแห่งการเรียนรู้และการส่งเสริมพัฒนาการอีกทั้งเป็นวัยที่เด็กสามารถคิดวิเคราะห์เพื่อสร้างความรู้ได้ด้วยตัวเองจากการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ดังนั้นการเติมเต็มประสบการณ์ให้แก่เด็กในวัยนี้ช่วยส่งผลให้เด็กเติบโตอย่างมีคุณภาพ (Carr, 2011)

เนื่องจากประชากรการวิจัยนี้มีจำนวนนับได้ไม่แน่นอน ดังนั้นการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้ใช้สูตรการคำนวณขนาดของตัวอย่างแบบไม่ทราบจำนวนประชากรของ Cochran (1977) โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้ขนาดตัวอย่าง 384 คน แต่เนื่องจากในการวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดในการเข้าถึงกลุ่มประชากรจึงได้จึงลดขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็น 220 คน ตามที่ Jirojanaku (2552) เสนอไว้ กล่าวคือ ขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมกับการวิจัยหากประชากรที่ศึกษามีลักษณะคล้ายคลึงกัน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างก็ไม่จำเป็นต้องมีขนาดใหญ่ สอดคล้องกับประชากรการวิจัยในครั้งนี้ที่มีลักษณะเดียวกัน คือ เป็นพ่อหรือแม่ ที่มีลูกอายุ 6-12 ปี

เครื่องมือวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเพื่อศึกษาประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงครอบครัว ประกอบด้วยประเด็นคำถาม (1) กิจกรรมการท่องเที่ยวที่สนใจขณะเดินทางท่องเที่ยวร่วมกับลูก และ (2) ความคาดหวังต่อประสบการณ์การเรียนรู้ของลูกที่จะได้รับจากการท่องเที่ยว การสร้างข้อคำถามเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงครอบครัว พัฒนามาจาก Ingkadijaya (2018) ที่ศึกษาเกี่ยวกับประเภทกิจกรรมการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวสนใจ มีรายละเอียดครอบคลุมทั้ง 3 ประเภทกิจกรรมการท่องเที่ยวตามที่ได้ทบทวนวรรณกรรม จำนวน 23 ตัวแปร และข้อคำถามเกี่ยวกับประสบการณ์ท่องเที่ยวที่ส่งเสริมการเรียนรู้พัฒนามาจากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงครอบครัว มีจำนวน 28 ตัวแปร ทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านความเที่ยง (Reliability) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ของแบบสอบถามทั้งชุด มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93 การวัดระดับความคิดเห็นตามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับด้วยมาตรวัดของลิเคิร์ต (Likert Rating Scales)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เนื่องจากอยู่ในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 ที่มีข้อจำกัดในเรื่องการรักษาระยะห่างทางสังคมดังนั้นจึงใช้การเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์ผ่าน Google Form เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้หลักความน่าจะเป็น (Non-probability sampling) ด้วยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างตามสะดวก (Convenient Sampling) ด้วยการส่งลิงค์แบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะตรงกับกลุ่มเป้าหมายผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ขณะเดียวกันผู้ที่ได้รับลิงค์แบบสอบถามได้ส่งต่อไปยังบุคคลอื่น ทั้งนี้ในแบบสอบถามมีคำถามเบื้องต้น (Screen Question) ที่สอบถามว่าผู้ตอบมีลูกอายุระหว่าง 6-12 ปี หรือไม่ หากตอบใช่ระบบจึงเปิดให้ตอบคำถามถัดไปเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนด ระยะเวลาเก็บข้อมูล เดือนกรกฎาคม-สิงหาคม 2564

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้การวิเคราะห์ทางสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) เป็นการวิเคราะห์เพื่อสำรวจและระบุองค์ประกอบร่วม (Common Factor) ที่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ ผลที่ได้สามารถลดจำนวนตัวแปรสังเกตได้โดยการสร้างตัวแปรใหม่ในรูปขององค์ประกอบร่วม (Wiratchai, 2542)

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ใช้ EFA เพื่อจัดกลุ่มข้อมูลลักษณะขององค์ประกอบประสบการณ์ด้านการเรียนรู้ และรูปแบบของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงครอบครัว การศึกษากิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้จะได้รับการท่องเที่ยวเชิงครอบครัว ใช้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยการวิเคราะห์ไคสแควร์ (Chi-Square)

ผลการวิจัย

1. องค์ประกอบประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงครอบครัว

1.1 องค์ประกอบของประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กในการท่องเที่ยวเชิงครอบครัว

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจพบว่า ค่า Kaiser-Meyer-Olkin Measure (KMO) เท่ากับ 0.939 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรต่างๆ มีความสัมพันธ์กันเพียงพอที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยได้ และผลการทดสอบ Bartlett's Test มีค่า P-value เท่ากับ 0.00 แสดงว่าตัวแปรเหล่านี้สามารถนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบของประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับการท่องเที่ยวเชิงครอบครัว ในการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis: PCA) ได้หมุนแกนด้วยเทคนิค Varimax ซึ่งเป็นเทคนิคที่ทำให้มีจำนวนตัวแปรที่น้อยที่สุด และมีค่า Factor Loading มากในแต่ละองค์ประกอบ (Hair, Anderson, Babin, and Black, 2010) หลังจากที่ได้สกัดองค์ประกอบแล้วผู้วิจัยจึงกำหนดชื่อกลุ่มปัจจัย ในการตั้งชื่อแต่ละปัจจัยได้พิจารณาชื่อที่มีความหมายครอบคลุมทุกตัวแปรที่อยู่ในกลุ่ม

การหาค่าความแปรปรวน (Total Variance Explained) จากการวิเคราะห์สามารถจำแนกองค์ประกอบได้จำนวน 4 องค์ประกอบ มีพิสัยของค่าไอเกน อยู่ระหว่าง 1.147-14.786 และมีค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ 70.201 องค์ประกอบที่ 1 ได้รับประสบการณ์ใหม่ สามารถอธิบายความผันแปรทั้งหมดได้ 52.81% องค์ประกอบที่ 2 การส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก สามารถอธิบายความผันแปรทั้งหมดได้ 8.568% องค์ประกอบที่ 3 การได้รู้จักสิ่งใหม่ๆ สามารถอธิบายความผันแปรทั้งหมดได้ 4.726% และองค์ประกอบที่ 4 การมีส่วนร่วมต่อสิ่งต่างๆ สามารถอธิบายความผันแปรทั้งหมดได้ 4.097% ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 องค์ประกอบของประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กสำหรับการท่องเที่ยวเชิงครอบครัว

องค์ประกอบของประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็ก สำหรับการท่องเที่ยวเชิงครอบครัว	Mean	Eigen Value	% of Variance	Reliability Coefficient
องค์ประกอบที่ 1 การได้รับประสบการณ์ใหม่	4.64	14.786	52.81	0.955
องค์ประกอบที่ 2 การส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก	4.60	2.399	8.568	0.914
องค์ประกอบที่ 3 การได้รับทักษะใหม่ๆ	4.22	1.323	4.726	0.850
องค์ประกอบที่ 4 การมีส่วนร่วมต่อสิ่งต่างๆ	4.35	1.147	4.097	0.852

องค์ประกอบที่ 1 การได้รับประสบการณ์ใหม่ (Exploration)

เป็นประสบการณ์ที่มีองค์ประกอบย่อยมากที่สุด โดยพ่อแม่มีความคาดหวังจะให้การท่องเที่ยวมีส่วนสร้างเสริมประสบการณ์ใหม่ๆ ให้แก่ลูกจากกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น ความแปลกใหม่ที่ลูกได้พบเห็นจากธรรมชาติ และวัฒนธรรม ช่วยเปิดมุมมอง และเป็นโอกาสที่จะเติมเต็มความรักความอบอุ่นแก่ลูก

องค์ประกอบที่ 2 การส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก (Promoting Child Developmental)

การท่องเที่ยวเชิงครอบครัวมีส่วนช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกายและอารมณ์ เช่น มีส่วนช่วยให้ร่างกายแข็งแรง ส่งเสริมพัฒนาการทางกล้ามเนื้อ ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ลูกทำขณะเดินทางท่องเที่ยว ส่งผลดีต่อพัฒนาทางด้านอารมณ์ของเด็ก ลดความเครียดจากชีวิตประจำวัน ภายใต้อากาศที่บริสุทธิ์ทำให้รู้สึกสดชื่น พลัดโปร่ง

องค์ประกอบที่ 3 การได้รับทักษะใหม่ๆ (Gain New Skills)

การท่องเที่ยวเชิงครอบครัวมีส่วนช่วยให้เด็กได้รับทักษะใหม่ๆ ผ่านสื่อต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยวที่มีไว้บริการ นอกจากนี้กิจกรรมการท่องเที่ยวที่จัดไว้ในแหล่งท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวตามเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ตลอดจนพิพิธภัณฑ์ มีส่วนสร้างเสริมทักษะด้านต่างๆ ของเด็กได้เช่นกัน

องค์ประกอบที่ 4 การมีส่วนร่วมต่อสิ่งต่างๆ (Engagement)

การท่องเที่ยวเชิงครอบครัวเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ผ่านการได้พบเห็น ได้ร่วมเล่น ได้ทดลอง ตลอดจนการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น เป็นโอกาสที่จะทำให้เด็กได้รู้จักการปรับตัวให้เข้ากับสังคม ตลอดจนการเรียนรู้สิ่งต่างๆ

1.2 องค์ประกอบของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงครอบครัว

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจพบว่า ค่า Kaiser–Myer–Olkin Measure (KMO) เท่ากับ 0.863 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรต่างๆ มีความสัมพันธ์กันเพียงพอที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยได้ และผลการทดสอบ Bartlett's Test มีค่า P-value เท่ากับ 0.00 แสดงว่าปัจจัยเหล่านี้สามารถนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงครอบครัว ในการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis: PCA) ได้หมุนแกนด้วยเทคนิค Varimax ซึ่งเป็นเทคนิคที่ทำให้มีจำนวนตัวแปรที่น้อยที่สุด และมีค่า Factor Loading มากในแต่ละองค์ประกอบ (Hair et al., 2010) หลังจากที่ได้สกัดองค์ประกอบแล้ว ผู้วิจัยจึงกำหนดชื่อกลุ่มปัจจัยในการตั้งชื่อแต่ละปัจจัยได้พิจารณาชื่อที่มีความหมายครอบคลุมทุกตัวแปรที่อยู่ในกลุ่ม

การหาค่าความแปรปรวน (Total Variance Explained) จากการวิเคราะห์สามารถจำแนกองค์ประกอบได้จำนวน 5 องค์ประกอบ มีพิสัยของค่าไอเกน อยู่ระหว่าง 1.155-7.520 และมีค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ 62.034 องค์ประกอบที่ 1 กิจกรรมเชิงวัฒนธรรมและประเพณี สามารถอธิบายความผันแปรทั้งหมดได้ 30.082%

องค์ประกอบที่ 2 กิจกรรมกึ่งผจญภัย สามารถอธิบายความผันแปรทั้งหมด ได้ 11.747% องค์ประกอบที่ 3 กิจกรรมเพื่อพักผ่อน สามารถอธิบายความผันแปรทั้งหมดได้ 9.403% องค์ประกอบที่ 4 กิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ สามารถอธิบายความผันแปรทั้งหมดได้ 6.181% และองค์ประกอบที่ 5 กิจกรรมตามจุดมุ่งหมาย สามารถอธิบายความผันแปรทั้งหมดได้ 4.621% ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 องค์ประกอบของกิจกรรมการท่องเที่ยวสำหรับการท่องเที่ยวเชิงครอบครัว

องค์ประกอบของกิจกรรมการท่องเที่ยวสำหรับการท่องเที่ยวเชิงครอบครัว	Mean	Eigen Value	% of Variance	Reliability Coefficient
องค์ประกอบที่ 1 กิจกรรมเชิงวัฒนธรรมและประเพณี	3.70	7.520	30.082	0.906
องค์ประกอบที่ 2 กิจกรรมกึ่งผจญภัย	3.20	2.937	11.747	0.825
องค์ประกอบที่ 3 กิจกรรมเพื่อพักผ่อน	4.00	2.351	9.403	0.797
องค์ประกอบที่ 4 กิจกรรมเพื่อการเรียนรู้	4.06	1.544	6.181	0.766
องค์ประกอบที่ 5 กิจกรรมตามจุดมุ่งหมาย	3.27	1.155	4.621	0.737

องค์ประกอบที่ 1 กิจกรรมเชิงศิลปวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural Activities)

เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีองค์ประกอบย่อยมากที่สุด โดยมีลักษณะกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สมาชิกในครอบครัวเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมชมศิลปวัฒนธรรม การปฏิสัมพันธ์กับคนในท้องถิ่นเพื่อได้สัมผัสกับวิถีชีวิตวัฒนธรรมและประเพณี เช่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวชนบท

องค์ประกอบที่ 2 กิจกรรมกึ่งผจญภัย (Soft Adventure Activities)

เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ทำให้สมาชิกในครอบครัวได้รับประสบการณ์แปลกใหม่ เน้นความตื่นเต้นและความสนุกสนานขณะทำกิจกรรมการท่องเที่ยวร่วมกัน เช่น การตั้งแคมป์ การเดินป่า การล่องแพ

องค์ประกอบที่ 3 กิจกรรมเพื่อพักผ่อน (Leisure Activities)

เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวได้รับความผ่อนคลายทั้งทางร่างกายและจิตใจผ่านกิจกรรมที่คนในครอบครัวสามารถทำกิจกรรมร่วมกันได้ เช่น การเล่นน้ำ กิจกรรมชายหาด การช้อปปิ้ง

องค์ประกอบที่ 4 กิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ (Learning Activities)

เป็นการเดินทางท่องเที่ยวร่วมกันในครอบครัวไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่ส่งเสริมความรู้ นอกจากความเพลิดเพลินและความสนุกสนานที่ได้รับ ยังช่วยให้ทุกคนในครอบครัวได้รับความรู้จากกิจกรรมที่จัดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวด้วย เปรียบเสมือนการเรียนรู้นอกห้องเรียนที่ช่วยเปิดโลกทัศน์ให้แก่ผู้ที่เดินทางท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวสวนสัตว์ การเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์

องค์ประกอบที่ 5 กิจกรรมตามจุดมุ่งหมาย (Purposive Activities)

เป็นการเดินทางท่องเที่ยวร่วมกันในครอบครัวควบคู่กับการทำกิจกรรมอื่นๆ ที่อาจเกี่ยวข้องกับหน้าที่การงาน การเรียน ธุรกิจ ธุระอื่นๆ ตลอดจนความสนใจที่มีต่อกิจกรรมบางอย่างของสมาชิกบุคคลใดบุคคลหนึ่งในครอบครัวเป็นเหตุจูงใจในการเดินทางท่องเที่ยว เช่น การชมการแข่งขันกีฬา การท่องเที่ยวแบบเยี่ยมญาติ

2. ความสัมพันธ์ของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงครอบครัวที่สอดคล้องกับประสบการณ์การเรียนรู้

ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงครอบครัวกับประสบการณ์การเรียนรู้ ใช้สถิติการทดสอบความสัมพันธ์ด้วยการวิเคราะห์ไคสแควร์ (Chi-Square) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ($P\text{-Value} < 0.05$) เพื่อแสดงถึงกิจกรรมการท่องเที่ยว ที่มีความสอดคล้องกับประสบการณ์การเรียนรู้ในด้านต่างๆ ที่เด็กจะได้รับจากการท่องเที่ยวเชิงครอบครัว ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงครอบครัวกับประสบการณ์การเรียนรู้

ประเภทของกิจกรรม การท่องเที่ยว	ประสบการณ์การเรียนรู้จากการท่องเที่ยวเชิงครอบครัว							
	ประสบการณ์ใหม่		พัฒนาการของเด็ก		ทักษะใหม่ๆ		มีส่วนร่วมต่อสิ่งต่างๆ	
	χ^2	p-value	χ^2	p-value	χ^2	p-value	χ^2	p-value
กิจกรรมเชิงวัฒนธรรม และประเพณี	395.117	.545	273.472	.895	265.632	.044	4.04	.000
กิจกรรมกึ่งผจญภัย	488.889	.000	473.396	.000	304.234	.117	182.369	.119
กิจกรรมเพื่อพักผ่อน	455.209	.000	317.882	.000	223.781	.000	224.651	.000
กิจกรรมเพื่อการเรียนรู้	453.673	.000	308.936	.000	173.305	.153	151.556	.000
กิจกรรมตามจุดมุ่งหมาย	488.081	.000	266.969	.000	181.232	.019	105.586	.056

จากตารางที่ 4 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ด้วยการวิเคราะห์ไคสแควร์ (Chi-Square) พบว่า กิจกรรมเพื่อการพักผ่อนมีความสัมพันธ์กับประสบการณ์การเรียนรู้ที่เด็กได้รับระหว่างเดินทางท่องเที่ยวมากที่สุด โดยในกิจกรรมนี้ต่างมีความสัมพันธ์ประสบการณ์การเรียนรู้ทุกด้าน ประกอบด้วย การได้รับประสบการณ์ใหม่ การส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก การได้รับทักษะใหม่ๆ และการมีส่วนร่วมต่อสิ่งต่างๆ ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

ในขณะที่กิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ และกิจกรรมตามจุดมุ่งหมายมีความสัมพันธ์กับประสบการณ์การเรียนรู้ที่เด็กได้รับระหว่างเดินทางท่องเที่ยวในระดับรองลงมา เมื่อพิจารณาลักษณะของประสบการณ์การเรียนรู้ที่ทั้งสองกิจกรรมการท่องเที่ยวได้รับมีความแตกต่างกัน สำหรับกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์การเรียนรู้ในด้านการได้รับประสบการณ์ใหม่ ด้านการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก และด้านการมีส่วนร่วมต่อสิ่งต่างๆ ในขณะที่กิจกรรมตามจุดมุ่งหมาย มีความสัมพันธ์ประสบการณ์การเรียนรู้ ในด้านการได้รับประสบการณ์ใหม่ ด้านการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ตลอดจนด้านการได้รับทักษะใหม่ๆ ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

สำหรับกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมและประเพณี และกิจกรรมกึ่งผจญภัย มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์การเรียนรู้ที่เด็กได้รับระหว่างเดินทางท่องเที่ยวในระดับสุดท้าย เมื่อพิจารณาลักษณะของประสบการณ์การเรียนรู้ที่ทั้งสองกิจกรรมการท่องเที่ยวได้รับมีความแตกต่างกัน สำหรับกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมและประเพณี มีความสัมพันธ์ประสบการณ์การเรียนรู้ในด้านการได้รับทักษะใหม่ๆ และด้านการมีส่วนร่วมต่อสิ่งต่างๆ สำหรับกิจกรรมกึ่งผจญภัยมีความสัมพันธ์กับประสบการณ์การเรียนรู้ ในด้านการได้รับประสบการณ์ใหม่ และด้านการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

อภิปรายผล

1. องค์ประกอบของประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กในการท่องเที่ยวเชิงครอบครัว การเดินทางท่องเที่ยวเกี่ยวกับครอบครัว สามารถเสริมสร้างประสบการณ์ด้านการเรียนรู้ของเด็กได้ภายใต้องค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ (1) การได้รับประสบการณ์ใหม่ (2) การส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก (3) การได้รับทักษะใหม่ ๆ และ (4) การมีส่วนร่วมต่อสิ่งต่างๆ

องค์ประกอบด้านการได้รับประสบการณ์ใหม่เกี่ยวข้องกับการเปิดโอกาสให้ลูกทดลองทำสิ่งใหม่ๆ ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยว อีกทั้งสิ่งแปลกใหม่ที่ลูกได้พบเห็นทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรมช่วยเปิดโลกทัศน์ให้แก่ลูก สอดคล้องกับการศึกษาของ Shaw and Dawson (2001) ที่พบว่า การท่องเที่ยวช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ให้แก่เด็กผ่านกิจกรรมที่เด็กได้เล่น อีกทั้งการพบเห็นสิ่งใหม่ๆ เปรียบเสมือนการฝึกให้เด็กได้เรียนรู้ถึงการปฏิบัติตัวในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันเป็นประโยชน์ต่อการใช้ชีวิตในอนาคต

องค์ประกอบด้านการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกายและอารมณ์ให้แก่เด็ก สำหรับพัฒนาการด้านร่างกายช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางกล้ามเนื้อผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ลูกทำ และพัฒนาทางด้านอารมณ์ช่วยลดความเครียดจากชีวิตประจำวันภายใต้อากาศที่บริสุทธิ์ทำให้ลูกรู้สึกโล่งปลอดโปร่ง สอดคล้องกับการศึกษาของ Gram (2005) ที่พบว่า กิจกรรมที่เด็กได้เล่นนอกบ้านช่วยให้เด็กได้ออกแรงได้เคลื่อนไหวมากกว่ากิจกรรมที่เด็กทำในขณะที่อยู่บ้านส่งผลต่อพัฒนาการด้านร่างกายนอกจากนี้ผลการศึกษาของ Wu, Wall, Zu, and Ying (2019) พบว่า สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติรวมถึงบรรยากาศของแหล่งท่องเที่ยว เช่น ท้องฟ้าที่สดใสความสวยงามของทะเล เสียงคลื่น ช่วยกระตุ้นให้เด็กต้องการเคลื่อนไหวร่างกายมากขึ้นผ่านการเดินเล่น การวิ่งเล่น และการปีนป่าย และในขณะเดียวกันผลการวิจัยของ Sojasi, Shayan, Solimani, and Ghorrooneh (2021) พบว่าการท่องเที่ยวยังมีผลต่อพัฒนาการทางด้านอารมณ์ โดยพ่อ-แม่คาดหวังว่าประสบการณ์ที่ลูกได้รับจากการท่องเที่ยว เช่น การสัมผัสกับประสบการณ์จริง รวมถึงการได้รู้จักเพื่อนใหม่ ในระหว่างการท่องเที่ยวผ่านการทำกิจกรรมร่วมกันเป็นโอกาสพัฒนาความกล้าในตนเองพร้อมที่จะเผชิญสิ่งต่างๆ ช่วยเสริมสร้างให้ลูกมีความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น

องค์ประกอบด้านการได้รับทักษะใหม่ๆ ผ่านสื่อต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยวที่มีไว้บริการ สอดคล้องกับความคิดเห็นของ Shaw and Dawson (2001) ที่กล่าวถึงลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวที่สอดแทรกความรู้ให้แก่เด็กผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น การเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมปฏิบัติ กิจกรรมที่จัดให้มีการแสดงหรือการสาธิตและทดลองตลอดจนการมีวิทยากรนำชม สิ่งเหล่านี้ล้วนกระตุ้นให้เด็กมีความสนใจที่จะเรียนรู้ และได้รับทักษะในสิ่งต่างๆ

องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมต่อสิ่งต่างๆ การเดินทางท่องเที่ยวเกี่ยวกับครอบครัวเป็นโอกาสที่จะทำให้ลูกได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวผ่านการพบเห็น การเล่น การทดลอง โดยเฉพาะการที่เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นจะส่งผลให้เด็กรู้จักการปรับตัวให้เข้ากับสังคม สอดคล้องกับ Bandura (1996) ที่กล่าวว่า การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นต่อพัฒนาการของเด็ก เนื่องจากเด็กได้เรียนรู้จากคนอื่นๆ จากการสังเกตและการได้เห็นตัวอย่างของพฤติกรรมที่แสดงออกมา พฤติกรรมการเล่นการติดต่อสื่อสาร

องค์ประกอบของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงครอบครัวสามารถแบ่งออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ (1) กิจกรรมเชิงวัฒนธรรมและประเพณี (2) กิจกรรมกึ่งผจญภัย (3) กิจกรรมเพื่อการพักผ่อน (4) กิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ และ (5) กิจกรรมตามจุดมุ่งหมาย

กิจกรรมเชิงวัฒนธรรมและประเพณี มีลักษณะการท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมชมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมตลอดจน การสัมผัสวิถีชีวิตวัฒนธรรมและประเพณีของคนในท้องถิ่น สามารถดึงดูดความสนใจของเด็กได้ เนื่องจาก เด็กมักมี ความสนใจสิ่งใหม่ที่ได้พบเห็น ไม่ว่าจะเป็นความแตกต่างทางภาษา อาหาร สถาปัตยกรรม การแต่งกาย เป็นต้น (Byrnes, 2001)

กิจกรรมกึ่งผจญภัย คือ การทดลองทำในสิ่งที่ให้ความรู้สึกตื่นเต้นควบคู่กับความสนุกสนานร่วมกับพ่อ-แม่ ตลอดจนคนในครอบครัว ลักษณะของกิจกรรมเชิงผจญภัยทำให้เด็กได้เคลื่อนไหวร่างกายตลอด อาทิ การตกปลา การดำน้ำตื้น และการสำรวจ ทั้งนี้ Johns and Gyimóthy (2003) กล่าวว่า การที่เด็กได้ทดลองทำสิ่งใหม่ๆ ที่มีความตื่นเต้น ทำทาย เมื่อเด็กสามารถทำได้สำเร็จก็จะเกิดความภาคภูมิใจในตัวเอง

กิจกรรมเพื่อการพักผ่อน เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการความผ่อนคลายทั้งทางร่างกายและจิตใจ ผ่านการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การเล่นน้ำทะเลและกิจกรรมบริเวณชายหาด การช้อปปิ้ง และการท่องเที่ยว สวนสนุกเป้าหมายของกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนมุ่งเน้นความสนุกจากการได้ทำสิ่งใหม่ๆ จากการท่องเที่ยว การศึกษาของ Shaw and Dawson (2001) ที่พบว่า กิจกรรมที่เด็กได้ทำภายใต้ความสุขและสภาพแวดล้อม ที่แตกต่างจากบ้านช่วยให้เด็กผ่อนคลาย และมีอารมณ์ที่เบิกบานแจ่มใสเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้เด็กสามารถใช้เวลา ที่จะซึมซับความรักความอบอุ่นกับพ่อแม่ได้ยาวนานขึ้น ส่งผลเชิงบวกต่อการปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว

กิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ เปรียบเสมือนเป็นการเรียนรู้นอกห้องเรียนที่ช่วยเปิดโลกทัศน์ อีกทั้งได้รับความเพลิดเพลินและความสนุกสนานจากกิจกรรมการท่องเที่ยว ดังตัวอย่างของการท่องเที่ยวทางธรรมชาติช่วยสร้างความตระหนักรู้ให้เด็กได้รู้จักสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย ส่งเสริมให้เกิดทักษะที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ (Taylor, Wiley, Kuo, and Sullivan, 1998) และตัวอย่างงานวิจัยเกี่ยวกับประสบการณ์ที่เด็กได้รับจากการท่องเที่ยว สวนสัตว์ซึ่งถือว่าเป็นแหล่งเรียนรู้สำคัญสำหรับเด็กที่จะทำให้ได้เรียนรู้ถึงวิถีชีวิตของสัตว์ป่า และได้สัมผัสกับสัตว์ เหล่านั้นอย่างใกล้ชิด ถือได้ว่าเป็นการปลูกจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์สัตว์ป่าให้แก่เด็กได้เป็นอย่างดี (Turley, 2001)

กิจกรรมตามจุดมุ่งหมายเป็นการเดินทางท่องเที่ยวร่วมกันในครอบครัวควบคู่กับการทำกิจกรรมอื่นๆ ที่อาจ เกี่ยวข้องกับหน้าที่การงาน การเรียน ธุรกิจ ธุรกิจอื่นๆ ตลอดจนความสนใจที่มีต่อกิจกรรมบางอย่างของสมาชิกบุคคล ใดบุคคลหนึ่งในครอบครัว เช่นเดียวกับ Schänzel et al. (2012) ที่กล่าวว่า การท่องเที่ยวของครอบครัวเกิดขึ้นได้ จากหลายหลายวัตถุประสงค์ การตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวจึงมีความหลากหลายขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการเดินทาง ท่องเที่ยวในแต่ละครั้ง โดยนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ไม่ได้ยึดติดกับรูปแบบการท่องเที่ยวเหมือนที่เคยเดินทางท่องเที่ยว แต่สนใจเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ เลือกรับบริการที่หลากหลายขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการเดินทาง

2. ประสบการณ์เรียนรู้ที่ลูกได้รับมีความสัมพันธ์กับลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยว ในขณะเดียวกัน กิจกรรมการท่องเที่ยวแต่ละประเภทนำเสนอประสบการณ์การเรียนรู้ที่แตกต่างกันออกไป โดยเฉพาะกิจกรรมเพื่อ การพักผ่อนเป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมประสบการณ์ด้านการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจาก มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์การเรียนรู้ในทุกๆ ด้าน สอดคล้องกับCarr (2011) กับFeuer (2009) กล่าวว่า เด็กสามารถเรียนรู้ได้ดีขึ้นหากการเรียนรู้มาพร้อมกับความสนุกและอยู่ในสถานะที่ตนเองมีความสุข ที่ผ่านมา ได้มี การนำเสนอตัวอย่างกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ทำให้เด็กได้รับความสุข เช่น การเล่นน้ำที่สระว่ายน้ำ และการเล่นบน ชายหาด (Curtale, 2018) ในขณะที่ Nickerson and Jurowski (2001) กล่าวถึง ลักษณะกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ เด็กสนใจต้องเป็นกิจกรรมที่ได้เคลื่อนไหวร่างกาย และเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างเต็มที่ ดังนั้น หากผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยวสำหรับครอบครัวสามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวตามธรรมชาติและพฤติกรรม

ของเด็ก เพื่อให้เด็กได้รับความสุขจากกิจกรรมการท่องเที่ยวจะสามารถเสริมสร้างประสบการณ์เรียนรู้ให้แก่เด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 แหล่งท่องเที่ยวสำหรับครอบครัว และแหล่งท่องเที่ยวสำหรับเด็ก เช่น โรงแรมและรีสอร์ท สวนสัตว์ สวนสนุก นำข้อมูลจากผลการวิจัยไปใช้ออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ให้ประสบการณ์การเรียนรู้ในด้านต่างๆ เช่น การออกแบบกิจกรรมที่让孩子มีส่วนร่วมปฏิบัติ การออกแบบฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับประสบการณ์การเรียนรู้ในด้านต่างๆ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 พ่อและแม่ทราบถึงลักษณะกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จะให้ประสบการณ์การเรียนรู้ในด้านต่างๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจเลือกกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จะสอดคล้องกับประสบการณ์การเรียนรู้ที่ต้องการให้ลูกได้รับ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงครอบครัว ตลอดจนประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว ในกลุ่มพ่อ-แม่ ที่มีลูกอายุ 6-12 ปี คาดหวังจะให้ลูกได้รับคุณค่าจากการท่องเที่ยวเชิงครอบครัว แต่ทั้งนี้ภายใต้แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงครอบครัว โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ท่องเที่ยวของเด็กมีแง่มุมที่หลากหลาย ผู้วิจัยได้เสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

2.1 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการได้รับประสบการณ์ด้านการเรียนรู้ของเด็กจากการร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้ประกอบการนำไปปรับใช้เพื่อพัฒนาการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว

2.2 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการได้รับประสบการณ์ด้านการเรียนรู้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงครอบครัวกับเด็กในวัยอื่นๆ ด้วย เนื่องจากเด็กในแต่ละช่วงอายุ มีพฤติกรรม ทัศนคติที่แตกต่างกัน และขณะเดียวกันพ่อแม่ที่มีลูกในวัยต่างๆ ก็คาดหวังให้ลูกได้รับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับวัย

เอกสารอ้างอิง

- Bandura, A. (1996). Ontological and epistemological terrains revisited. *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry*, 27(4), 323-345.
- Byrnes, D. A. (2001). Travel schooling: Helping Children Learn through Travel. *Childhood Education*, 77(6), 345-350.
- Carr, N. (2011). *Children's and Families' Holiday Experience*. London: Taylor and Francis.
- Cochran, W.G. (1977). *Sampling Techniques*. 3rd ed. New York: John Wiley and Sons.
- Cullingford, C. (1995). Children's Attitudes to Holidays Overseas. *Tourism Management*, 16(2), 121-127.

- Curtale, R. (2018). Analyzing children's impact on parents' tourist choices. *Young Consumers*, 19(2), 172-184.
- Daly, K. (2004). *The Changing Culture of Parenting*. Ottawa: Vanier Institute of the Family.
- Feuer, A. (2009). School's Out for the Summer: A Cross-Cultural Comparison of Second Language Learning in Informal Settings. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 12(6), 651-665.
- Freysinger, V.J. (1994). Leisure with Children and Parental Satisfaction: Further Evidence of a Sex Difference in the Experience of Adult Roles and Leisure. *Journal of Leisure Research*, 26(3), 212-226.
- Gram, M. (2005). Family holidays. A qualitative analysis of family holiday experiences. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 5(1), 2-22.
- Hair, J. F., Anderson, R. E., Babin, B. J., and Black, W. C. (2010). *Multivariate Data Analysis: A Global Perspective*. Upper Saddle River, NJ: Pearson.
- Ingkadijaya, R. (2018). Family Tourist-is Different Motive, Different Choice of Tourist Activity?. *E-Journal of Tourism*, 5(2), 72-84.
- Inskip, E. (1991). *Tourism Planning: An Integrated and Sustainable Development Approach*. New York: Van Nostrand Reinhold.
- Jirojanaku, P. (2009). *Concepts, theories on health promotion and their application*. 2nd ed. Bangkok: Praboromarajchanok Institute. (in Thai)
- Johns, N., and Gyimóthy, S. (2002). Mythologies of a Theme Park: An Icon of Modern Family Life. *Journal of Vacation Marketing*, 8(4), 320-331.
- Johns, N., and Gyimóthy, S. (2003). Postmodern Family Tourism at Legoland. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 3(1), 3-23.
- Macintyre, C. (2002). *Play for Children with Special Needs: Including Children Aged 3-8*. Great Britain: David Fulton Publishers Ltd.
- Nickerson, N. P., and Jurowski, C. (2001). The influence of children on vacation travel patterns. *Journal of vacation marketing*, 7(1), 19-30.
- Obrador, P. (2012). The Place of the Family in Tourism Research: Domesticity and Thick Sociality by the Pool. *Annals of Tourism Research*, 39(1), 401-420.
- Puan, C. L., and Zakaria, M. (2007). Perception of Visitors Towards the Role of Zoos: A Malaysian Perspective. *International Zoo Yearbook*, 41(1), 226-232.
- Ritchie, B. W., Carr, N., and Cooper, C. (2008). School Excursion Tourism and Attraction Management in Fyall, A., Garrod, B., Leask, A., and Wanhill, S. (eds), *Managing visitor Attractions*. Oxford: Elsevier.

- Sojasi, Q., Hamdollah, Shayan, H., Solimani, Z., and Ghorrooneh, D. (2021). Aphenomenological study of the learning experience of children in rural tourism destinations. *Tourist Studies*, 21(2), 235-259.
- Schänzel, H. A., Yeoman, I., and Backer, E. (2012). *Family tourism: Multidisciplinary perspectives*. Bristol: Channel View Publications.
- Schänzel, H. A., Smith, K. A., and Weaver, A. (2005). Family Holidays: A Research Review and Application to New Zealand. *Annals of Leisure Research*, 8(2-3), 105-123.
- Schänzel, H. A., and Yeoman, I. (2015). Trends in Family Tourism. *Journal of Tourism Futures*, 1(2), 141-147.
- Shaw, S. M. (2008). Family Leisure and Changing Ideologies of Parenthood. *Sociology compass*, 2(2), 688-703.
- Shaw, S. M., and Dawson, D. (2001). Purposive leisure: Examining parental discourses on family activities. *Leisure sciences*, 23(4), 217-231.
- Small, J. (2008). The Absence of Childhood in Tourism Studies. *Annals of Tourism Research*, 35(3), 772-789.
- Taylor, A. F., Wiley, A., Kuo, F. E., and Sullivan, W. C. (1998). Growing Up in the Inner City: Green Spaces as Places to Grow. *Environment and Behavior*, 30(1), 3-27.
- The Guardian. (2014). *Holiday Costs: Terms-Time versus school Holidays*. [Online]. Retrieved November 2, 2021 from: <http://www.theguardian.com/travel/2014/feb/04/taking-kids-out-of-school-before-end-of-term>.
- TripAdvisor. (2014). *Family Travel Survey*. [Online]. Retrieved October 20, 2021, from: <http://www.multivu.com/mnr/70425519-tripadvisor-survey-family-travel-on-the-rise-in-2014>.
- Turley, S. K. (2001). Children and the demand for recreational experiences: The case of zoos. *Leisure Studies*, 20(1), 1-18.
- Wiratchai, N. (2005). *LISREL Modeling Statistics analysis for Research*. 3rd ed. Bangkok: Chularongkorn Publishing. (in Thai)
- Wu, M.-Y., Wall, G., Zu, Y., and Ying, T. (2019). Chinese children's family tourism experiences. *Tourism Management Perspectives*, 29, 166-175.